

Horváth Géza

Tisztelet a szlovákiai magyar kultúrának

Dr. Tóth Árpád: „Mert törvény az anyai szó, gravitáció”

Dr. Tóth Árpád

„MERT TÖRVÉNY
AZ ANYAI SZÓ, GRAVITÁCIÓ”

Hazudnék, ha azt mondhatnám, van egy legkedvesebb könyvem. Márai Sándor, Wass Albert, Nyíró József vagy épp Paulo Coelho egyik-másik regénye nagyon kedves, de egyik sem legkedvesebb. Még a matematikai vagy zenei szakkönyvtárban is találnék rengeteg kedvelni valót. Mielőtt hozzáfogtam volna ehhez az íráshoz, két kötetet tartottam a kezemben. Az egyiket Tarics Péter írta Oláh György komáromi matematikatanár meg nem élt 75. születésnapjára. A címe: *Oláh György breviárium*. Hogy mégis a másik mellett döntöttem, annak az a magyarázata, hogy Tarics Péter nagyszerű könyvéről minden bizonnyal hamarosan születik a Katedrában is egy könyvismertető. A másik könyv három éve jelent meg; beszéltek, talán írtak is róla, de egészen biztosan nem eleget. Dr. Tóth Árpád tanulmánykötete, amely *Szijjártó Jenőnek*, a szlovákiai magyarság zeneszerzőjének életét és munkásságát foglalja össze, több, mint kedves: **fontos**. A könyv címe Gyurcsó István: *Permutatók* című költeményének legértékesebb sorát idézi: „Mert törvény az anyai szó, gravitáció”. Ez a mondat nem csupán a költőnek, hanem a verset vegyeskarra megzenésítő Szijjártó Jenőnek is ars poeticája volt. A zeneszerző a művet *Anyai szó* címmel a Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkarának (ma Szlovákiai Magyar Pedagógusok Vass Lajos Kórusa) ajánlotta.

A kórus mai vendégkarnagyja, dr. Tóth Árpád átlagon felüli figyelemmel fordult Szijjártó Jenő munkássága felé. Ez kezdetben abban nyilvánult meg, hogy a zeneszerző összes igényes vegyeskari művét fölvette a Tanítókórus repertoárjába. Valószínűleg benne is élt a gyanú, hogy Szijjártó munkásságát az anyaországban nem veszik elég komolyan. (Úgymond: „Lehetséges, hogy szlovákiai magyar szinten kimagaslót alkotott, de megállná-e a helyét a magyarországiak közt is?”) Ám ha egy anyaországi magyar, aki ráadásul fiatal kora ellenére elismert karnagy és zeneszerző, hívja föl a figyelmet egy határon túli magyar zeneszerzőre, akkor arra már illik odafigyelni. Szijjártó Jenő 2014 decemberében megkapta a Magyar Örökség-díjat. Biztos vagyok benne, hogy ez a munka is kellett hozzá. Meg azok a CD-felvételek, amelyeket meghallgatva a szakemberek megbizonyosodhattak a zeneszerző kvalitásairól.

Ez a kötet, amelynek anyagát Dr. Tóth Árpád hét éven át kutatta, elsősorban kórusénekesekhez, karnagyokhoz, zenetanárokhöz, zenekedvelőkhöz szól, de használat forgathatja mindenki, aki a szlovákiai

magyar kultúra egy sajátos területe iránt érdeklődik. Az első fejezet megbízhatóan pontos képet fest magáról a zeneszerzőről: a karnagyról, az énekkar-alapítóról, a kórusmozgalom-szervezőről, a népdalgyűjtőről, a zenei rendezőről. A szakember figyelmét leginkább a tanulmánykötet második (középső) fejezete köti le. A kórusmű-elemzések ugyanis olyan zeneszerzői technikákra, szerkesztési, formai és harmóniabeli sajátosságokra, stiláris jellemzőkre hívják fel a figyelmet, amelyet egy műkedvelő kórus karnagya magától aligha venne észre. A harmadik fejezetben elhelyezett függelék táblázatai megkönnyítik a kutató számára a tájékozódást Szijjártó Jenő gazdag munkásságában. (Személyes sejtésem csupán: ha megérte volna a rendszerváltást – ismerve mély, de kötelezően titkolnivaló vallásosságát –, műveinek jegyzéke sok-sok egyházi kórusművel lenne gazdagabb.)

Mi, akik személyesen is ismerhettük a zeneszerzőt, láttuk, éreztük ragaszkodó magyarságát. A rendszerváltás előtt ritkán hangzott el, hogy ezt még akkor sem volt hajlandó föladni, amikor jól jövedelmező, biztos állást ígértek neki. Ehhez a nevével kellett volna *Sitárra* szlovákosítania. Az általa alapított Csehszlovákiai Magyar Tanítók Központi Énekkarának éléről pedig azért kellett távoznia, mert nem vállalta el a bősűg szerepét. (A kórustagokat kellett volna megfigyelnie.) A tanulmánykötet szerzője is észrevette, mennyire fontos volt Szijjártó Jenő számára a szlovákiai magyar kultúra: „Kizárólag felvidéki magyar népdalokat gyűjtött és szinte csak azokat dolgozott fel, majd mindegyik versfeldolgozása szlovákiai magyar költő versére íródott, darabjait pedig túlnyomórészt szlovákiai magyar együtteseknek komponálta. Egész életét kisebbségi nemzetének szolgálatába állította.”

Dr. Tóth Árpád *Sapszon Ferenc* hívására került a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Vass Lajos Kórusába. Nem kellett sok időnek eltelnie, hogy kedvet kapjon a szlovákiai magyarok megismeréséhez: a Csábi Szeder Fábián Dalegyletet rekordidő alatt az élvonalbeli magyar kórusok közé emelte, és Csábot a *Hajnalok Völgye* fesztivál(ok) megszervezésén keresztül a kortárs magyar kórusmúzsika fellegvárává tette. Mondhatjuk: együtt lélegzik a kisebbségi magyarsággal, tiszteletbeli szlovákiai magyarnak számít. Szijjártó Jenőről szóló kutatása anyagát mégis a kívülálló elfogulatlanságával végezte; a könyv hiteles, pózolásmentes tisztelgés a szlovákiai magyar kultúra előtt.

havilap

XXIII. évfolyam, 1. szám, 2015. szeptember

Főszerkesztő: Hodossy Gyula

Vezető szerkesztő: Petres Csizmadia Gabriella

Örökös munkatárs: Turczel Lajos

Szerkesztőbizottság elnöke:

Fibi Sándor

Tagok:

Hrbáček Noszek Magdaléna

Kalácska József

Klemen Terézia

Komzsis Attila

Krippel Éva

Novák Mónika

Pázmány Annamária

Szokol Dezső

Nyomdai előkészítés:

Václav Kinga

Gyenes Gábor

Nyomja:

Press Group s.r.o., Banská Bystrica

Kiadja:

Katedra Alapítvány

Felelős kiadó:

Hodossy Gyula

Elérhetőség:

Katedra Alapítvány

Palác Duna Palota,

Galantská cesta 658/2F,

929 01 Dunajská Streda

Tel.: 00421 (0)31 552 90 28

E-mail: katedra@katedra.skHonlap: www.katedra.sk

Bankszámlaszám: 1014769018/1111.

Kiadványunkat támogatta a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala, a Szlovák Köztársaság Oktatásügyi, Tudományos, Kutatási és Sportminisztériuma.

KATEDRA

mesačník

ročník XXIII., 1. číslo, september 2015

Vydavatel:

Nadácia Katedra,

Palác Duna Palota,

Galantská cesta 658/2F,

929 01 Dunajská Streda

Tel.: 00421 (0)31 552 90 28

IČO: 35591609

ISSN 1335-6445 • EV: 611/08

Časopis vychádza s finančnou podporou

Ministerstva školstva, vedy, výskumu

a športu Slovenskej republiky.

Realizované s finančnou podporou

Úradu vlády SR - program Kultúra

národnostných menšín 2015.

Náklad: 2500 ks

Redakcia / Szerkesztőségünk:

Nadácia Katedra – Katedra Alapítvány.

Palác Duna Palota, Galantská cesta

658/2F, 929 01 Dunajská Streda

Tel.: 00421 (0)31 552 90 28

Honlap: <http://www.katedra.sk>E-mail: katedra@katedra.skkatedra.szerkesztoseg@gmail.com

Minden jog fenntartva.

Kéziratokat nem őrzünk meg

és nem küldünk vissza.

A címlapon Zagyi Benjámin felvétele. A felvétel a harmadik Minorma-mentortáborban készült, Rimakokaván, 2015-ben.